

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

STIMSON

ایرانیان را تحقیر نکنید

به اعتقاد بسیاری از کارشناسان احساس تحمیل حقرات به ملت ایران در قرن گذشته، صرفاً یک مفهوم احساسی یا فرهنگی نیست. این احساس تحقیر شدن یکی از عوامل اصلی انقلاب ۱۳۵۹ در ایران شناخته می‌شود. در طول هر دو جنگ جهانی، ایران به‌رغم اعلام بی‌طرفی توسط نیروهای خارجی اشغال شد. در دوران اشغال ایران توسط بریتانیا و شوروی پس از جنگ جهانی دوم، رضاشاه پهلوی به پنهان همسویی با آلمان نازی مجبور به ترک سلطنت شد. نیروهای شوروی به‌رغم تعهد ایران به متفقین حاضر به ترک خاک ایران نشدند و به اشغال آذربایجان ادامه دادند. این دوره خاطره‌ای واضح از تلاش‌های خارجی برای ضمیمه‌سازی و جداسازی مناطق از خاک ایران در حافظه جمعی ایرانیان بر جا گذاشت که تا به امروز در خاطره ایرانیان باقی مانده است. وقایع پس از آن، از جمله کودتا علیه دولت مصدق و قانون کاپیتولاسیون نیز بعدها به این حافظه جمعی از تحقیر ملی توسط قدرت‌های خارجی اضافه شد.

بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، در پمپوچه جنگ علیه ایران گفته بود که علاوه بر هدف قرار دادن تاسیسات هسته‌ای ایران با این جنگ هدف «آزادسازی» این کشور انجام می‌شود و یک سخنگوی دولت اسرائیل هم گفته‌بود که تغییر نظام در ایران ممکن است یکی از محصولات جانبی کارزار نظامی اسرائیل علیه تهران باشد. بمباران قرارگاه ثارالله که مسئولیت حفاظت از امنیت پایتخت را بر عهده دارد، نشان از قصد اسرائیل برای تضعیف حکومت مرکزی ایران و تلاش برای سرنگونی نظام داشت. دیاکو حسینی، تحلیل‌گر مسائل سیاسی نیز با انتشار پیامی در شبکه‌های اجتماعی نسبت به گزارش‌های مرتبط با قاچاق سلاح‌های سبک به داخل خاک ایران که برای «جنگ درون‌شهری» مناسب هستند، هشدار داده‌بود. چنین اقداماتی نشان می‌داد که احتمالاً اسرائیل قصد دارد ایران را وارد جنگ داخلی کند. دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا نیز روز ۲۲ ژوئن در شبکه‌های اجتماعی نسبت به تلاش برای تغییر نظام در ایران تهدید کرده‌بود، این اظهارنظر نشان می‌داد که تغییر نظام ایران ممکن است از اهداف آمریکا هم باشد. در توضیح این تهدید ترامپ، کارولین لویت، سخنگوی کاخ سفید گفته‌بود: «اگر ایران به صورت مسالمت‌آمیز به یک راهکار دیپلماتیک، چیزی که همچنان هم قصد رئیس‌جمهور است و در حال اقدام از طریق آن است، تن ندهد، آنگاه چرا نباید مردم ایران قدرت را از رژیم به شدت خشن ایران که برای دهه‌ها آنها را سرکوب کرده است، بگیرند؟» هرچند ممکن است اظهارات ترامپ به عنوان یک تاکتیک فشار بر ایران تفسیر شود، اما بیان چنین اظهاراتی از سوی یک رئیس‌جمهور آمریکا در چند دهه اخیر بی‌سابقه بود.

اما واقعیت این است که دخالت خارجی این مخاطره را در بر دارد که وضعیت از چیزی که هست بسیار بدتر شود. چنین شرایطی ممکن است باعث وقوع رویدادهایی مشابه جنگ داخلی سوریه یا حتی بدتر از آن شود و نفرت نسبت به متجاوزان خارجی را دامن بزند. این مسئله منطقه را به سمت بی‌ثباتی شدیدتری پیش خواهد برد. تاریخ معاصر ایران پر از نمونه‌هایی است که تلاش برای تحقیر ملت ایران با واکنش‌های رادیکال از سوی ایرانیان مواجه شده است. اشغال سفارت آمریکا در تهران در نوامبر ۱۳۵۹ تا حدی واکنش کودتای ۱۳۵۳ بود و در عین حال تلاشی از سوی نظام حاکم جدید برای حذف گروه‌های سیاسی باقی‌مانده حامی غرب و جلوگیری از چپ‌ها بود. امروز هم این خطر وجود دارد که هرگونه تلاش برای ایجاد تغییر سیاسی رادیکال در ایران ممکن است با واکنش معکوس مواجه شود و باعث شود تا جمعیت ایران دچار نفرت بیشتر از مداخله‌گران خارجی شوند. اکنون زمانی است که باید با ظرافت بسیار بیشتر و احترام به هویت تاریخی با ایران برخورد کرد و ضمن پذیرفتن ناخشنودی‌های پیشین ایرانیان، مسیری در پیش گرفت که شامل همدلی و آشنایی با فرهنگ مردم ایران باشد. این فرآیند ممکن است و باید از طریق ساختار سیاسی کنونی و به صورت مسالمت‌آمیز پیش برود. تاریخ تلاش‌ها برای سرنگونی قهری نظام‌های سیاسی حاکم در منطقه کاملاً برای همه روشن است: دموکراسی را نمی‌توان از طریق بمباران یا قحطی دادن به یک ملت تحمیل کرد، دموکراسی حقیقی به صورت اورگانیک و در طول زمان ایجاد می‌شود.

دیپلماسی

DIPLOMACY

گزارش
هسته‌ای

آغاز عصر ابهام هسته‌ای

ایران وعده داده است که بعد از حمله آمریکا بار دیگر برنامه غنی‌سازی خود را از سر بگیرد

شهاب شهسواری

خبرنگار گروه دیپلماسی

یکی از سوالاتی که پس از حمله آمریکا به تاسیسات هسته‌ای ایران در فردو، نطنز و اصفهان شکل گرفت، سرنوشت برنامه غنی‌سازی اورانیوم و چرچه سوخت هسته‌ای بومی در خاک ایران بود. آمریکا اصرار دارد که با حمله به تاسیسات هسته‌ای ایران، تاسیسات غنی‌سازی ایران کاملاً با خاک یکسان شده‌اند و دیگر اجازه نخواهد داد که ایران به غنی‌سازی اورانیوم بپردازد. اما تهران تأکید کرده است که به‌رغم آسیب‌هایی که به برنامه هسته‌ای اش وارد شده است، هیچ برنامه‌ای برای توقف برنامه غنی‌سازی خود ندارد. محمد اسلامی، رئیس سازمان انرژی اتمی، پس از تجاوز نظامی آمریکا به خاک ایران و حمله به تاسیسات هسته‌ای گفت: «تمهیدات برای احیا از قبل پیش‌بینی شده بود و برنامه‌ریزی‌ای که داریم این است که نگذاریم هیچ وقفه‌ای در روند تولید و خدمات ایجاد شود.»

اظهارات مقام‌های ایرانی مبنی بر استمرار برنامه غنی‌سازی اورانیوم به‌رغم حملات آمریکا و آسیب‌هایی که به تاسیسات اصلی غنی‌سازی ایران، یعنی نطنز و فردو وارد شده است، سوال‌های زیادی را ایجاد می‌کند. اگر قرار است ایران دوباره برنامه هسته‌ای خود را از سر بگیرد، آیا از همین تاسیسات موجود استفاده خواهد کرد یا اینکه تاسیسات جدیدی برای غنی‌سازی اورانیوم ایجاد خواهد کرد. درست ساعاتی پیش از آغاز حملات اسرائیل به ایران، مقام‌های سازمان انرژی اتمی اعلام کردند که تاسیسات غنی‌سازی جدیدی توسط ایران ساخته‌شده است و به زودی به بهره‌برداری خواهد رسید. در طول دو هفته گذشته، مقام‌های ایرانی در خصوص این تاسیسات جدید کاملاً سکوت کرده‌اند و اطلاعاتی در مورد آن منتشر نکرده‌اند. در عین حال هنوز هیچ برآورد رسمی و قابل‌انکایی از میزان خسارات وارده به دو مرکز غنی‌سازی نطنز و فردو منتشر نشده است و معلوم نیست که آیا این دو مرکز برای استمرار مسیر غنی‌سازی توسط ایران قابل استفاده است یا نه. ایران در عین حال هیچ اطلاعاتی در مورد میزان اورانیوم غنی‌شده باقی‌مانده در اختیار خودش منتشر نکرده است. رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی می‌گوید که هیچ اطلاعاتی از میزان مواد غنی‌شده باقی‌مانده و محل نگهداری آنها در اختیار ندارد و از تهران خواسته است که اجازه بازرسی برای کشف محل نگهداری این مواد به آژانس بدهد؛ در برابر تهران با تصویب قانون تعلیق همکاری‌ها با آژانس، عملاً مسیر را برای ایجاد ابهام در مورد برنامه هسته‌ای اش

باز کرده است و ممکن است در کوتاه‌مدت اطلاعاتی در اختیار آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در خصوص موادی که در اختیار دارد و موادی که ممکن است در حملات به تاسیسات هسته‌ای از بین رفته باشند یا دفن شده باشند، ندهد. هرچند مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی گفته است که روز ۱۳ ژوئن، همزمان با آغاز حملات اسرائیل، ایران به آژانس اعلام کرده است که تمهیداتی برای امنیت ذخایر اورانیوم غنی‌شده خود اندیشیده است، اما دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا می‌گوید که ایران ذخایر اورانیوم خود را از محل‌های بمباران شده خارج نکرده است و این ذخایر برای همیشه از بین رفته است.

▼ تاسیسات قدیمی

ایران تا پیش از خردادماه امسال، دو مرکز اعلام شده غنی‌سازی در اختیار داشت. تاسیسات هسته‌ای نطنز، به نام تاسیسات هسته‌ای شهید احمدی‌روشن در نزدیکی شهر نطنز واقع شده است و از سال ۲۰۰۳ فعالیت خود را تحت نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی آغاز کرد. تاسیسات هسته‌ای نطنز با هدف تولید اورانیوم غنی‌شده در ابعاد صنعتی طراحی شده است. به نوشته خبرگزاری رویترز این مرکز ظرفیت بهره‌برداری از ۵۰ هزار سانتریفیوژ دارد که تا پیش از حملات اخیر آمریکا و رژیم اسرائیل، ۱۳ هزار سانتریفیوژ در این مرکز نصب شده بود که ۱۱ هزار سانتریفیوژ عملیات بودند. هیچ برآورد رسمی از میزان خسارات وارده به این تاسیسات پس از حمله آمریکا و اسرائیل وجود ندارد. بر اساس اطلاعات موجود، تاسیسات نطنز در دو واحد، یکی در سطح زمین و دیگری در زیرسطح واقع شده‌اند. به احتمال زیاد تاسیسات سطح زمین، که غنی‌سازی در سطح ۶۰ درصدی نیز در آن انجام می‌شد بر اثر حملات متعددی که توسط اسرائیل و آمریکا به آن انجام شده است، کاملاً از بین رفته باشد؛ اما تاسیسات زیرسطحی نزدیک به ۳ طبقه زیر زمین قرار گرفته‌اند و با یک لایه محافظ بتنی به قطر ۶ متر محافظت می‌شود. هنوز هیچ برآورد رسمی از میزان خسارات وارده به این بخش از تاسیسات غنی‌سازی نطنز اعلام نشده است. پیش از حملات اخیر آمریکا و اسرائیل، تاسیسات نطنز بارها هدف حملات خرابکارانه قرار گرفته‌بود که از جمله آنها حمله سایبری استاکس‌نت از طریق فروش تجهیزات آلوده به ویروس رایانه‌ای و خرابکاری در مرکز توزیع برق مرکز بود که باعث آسیب به سانتریفیوژهای این مرکز شد. ایران هر بار پس از حملات، فعالیت‌ها در این مرکز را از سر گرفته‌بود. بر اساس تازه‌ترین تصاویر ماهواره‌ای خصوصی که از مرکز غنی‌سازی نطنز منتشر شده است، به نظر می‌رسد که ایران فرآیند بازسازی این مرکز را از سر گرفته است. تصاویری که روز

آنچه تاکنون در مورد این تاسیسات در رسانه‌های عمومی بیان شده است نشان می‌دهد که مرکز جدید بسیار مستحکم‌تر و در عمقی بسیار بیشتر از تاسیسات فردو ایجاد شده است. به گفته یک کارشناس مسائل بین‌الملل در صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، اگرچه در مورد تاسیسات قبلی، یعنی نطنز و فردو، برخی ملاحظات پدافند غیرعامل در نظر گرفته نشده بود، این بار در تاسیسات جدید کلیه پدافند غیرعامل برای حفاظت از این تاسیسات در مقابل خرابکاری و حملات خارجی پیش‌بینی شده است

جمعه ۶ تیرماه توسط ماهواره‌های کمپانی مکسار ثبت شده است نشان می‌دهد که دو چاله ایجاد شده توسط بمب‌های سنگرشکن آمریکایی بالای تاسیسات نطنز ایجاد شده‌بود، پر شده است و دو چادر جدید در سطح زمین برپاشده است. تاسیسات دوم ایران در نزدیکی روستای فردو در استان قم، با نام تاسیسات هسته‌ای شهید علی محمدی، مرکزی زیرزمینی در عمق ۹۰ متری زمین زیر یک کوه ساخته شده است. این تاسیسات با هدف حفظ توانمندی‌های غنی‌سازی ایران از بمباران‌های هوایی در عمق زمین ساخته شده است. نخستین بار وجود این تاسیسات سال ۲۰۰۹ اعلام شد، اما آغاز فعالیت غنی‌سازی در این مرکز، دو سال بعد، یعنی سال ۲۰۱۱ (۱۳۹۰) اتفاق افتاد. وجود این تاسیسات زیرزمینی همواره یکی از نقاط اختلاف ایران و غرب در مورد برنامه هسته‌ای ایران بود، اما ایران همواره تأکید می‌کرد که این تاسیسات را به دلیل بیم از حملات خارجی در مکانی امن ایجاد کرده است؛ استدلالی که با حملات اخیر آمریکا و اسرائیل به تاسیسات هسته‌ای ایران، صحت و اعتبار آن مشخص شد. ایران بین سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ بر مبنای توافق برجام فعالیت‌های غنی‌سازی در فردو را کاملاً متوقف کرد، اما بعد از خروج دولت نخست دونالد ترامپ از برجام و ازسگیری تحریم‌ها، سال ۱۳۹۸ غنی‌سازی در این مرکز از سر گرفته‌شد. هرچند در روزهای تجاوز نظامی ۱۲ روزه اخیر اسرائیل برای حمله به این تاسیسات تلاش‌هایی را انجام داد، اما ظرفیت نظامی اسرائیل برای آسیب رساندن به این تاسیسات زیرزمینی کافی نبود. نهایتاً این دولت آمریکا بسود که در اقدامی تجاوزکارانه بامداد یک تیر با استفاده از بمب‌های سنگرشکن ۱۴ تنی به این تاسیسات حمله کرد. هنوز هیچ برآورد رسمی از میزان خسارات وارد شده به فردو اعلام نشده است. رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا ادعای می‌کند که این تاسیسات کاملاً با خاک یکسان شده است، معاون او می‌گوید که این تاسیسات خسارت شدیدی دیده‌اند و آژانس اطلاعات دفاعی آمریکا (DIA) بر اساس ارزیابی خود معتقد است که خسارت چندانی به تاسیسات غنی‌سازی ایران وارد نشده است و حمله آمریکا برنامه هسته‌ای ایران را فقط چند ماه به عقب انداخته است. آمریکا برای نخستین بار در این حمله از بمب‌های سنگرشکن ۱۳۶۰۰ YB-GBU ۵ استفاده کرد که می‌توانند مهمانی معادل ۳۰۰ کیلوگرم ماده انفجاری را در عمق ۱۰ تا ۶۰ متری زمین منفجر کنند. گزارش رسمی از میزان خسارات وارده به این تاسیسات می‌تواند میزان اثربخشی این تسلیحات آمریکا را نیز مشخص کند.

اینکه ایران تصمیم دارد باز هم از تاسیسات غنی‌سازی نطنز و فردو برای غنی‌سازی اورانیوم استفاده کند یا نه، سوالی است که

